

04

แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม

“ กระบวนการยุติธรรมของไทยมีประสิทธิภาพ สามารถอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน โดยสะดวก รวดเร็วและประหยัด

ตลอดจนช่วยขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ ให้สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างเหมาะสม

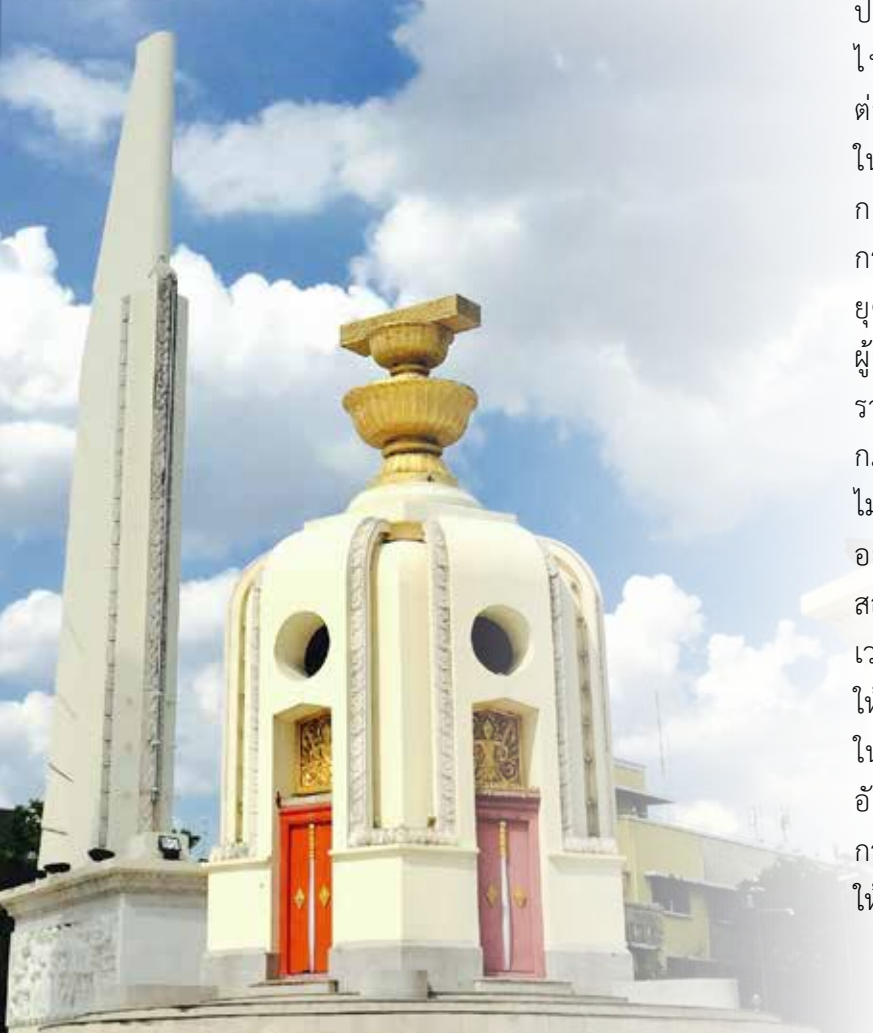
ขณะเดียวกันยังได้กำหนดกลไกการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล ที่ชัดเจนเพื่อกำกับให้การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเกิดผลสัมฤทธิ์ นำไปสู่สังคมที่มีความสงบสุข เป็นธรรม และประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ”

กระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญของรัฐในการสร้างความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยของสังคม นอกจากนี้ยังเป็นกฎเกณฑ์กติกาและผู้รักษากฎเกณฑ์กติกาทุกกลไกของรัฐ ทั้งนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวกระบวนการยุติธรรมต้องมีคุณภาพ เป็นที่เชื่อถือของประชาชนจึงจะสามารถสร้างความสงบเรียบร้อยและความเป็นธรรมในสังคมได้อย่างยั่งยืน รัฐจึงจำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพกระบวนการยุติธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้มีสมรรถนะเท่าทันความซับซ้อนของสังคมและโลกยุคปัจจุบัน

แม้กระบวนการยุติธรรมของไทยจะผ่านการปฏิรูปด้านโครงสร้าง กระบวนการทำงาน และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังคงปรากฏข้อวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมทั้งในแง่ของความล่าช้าในการดำเนินงาน อุปสรรคในการเข้าถึง ความเหลื่อมล้ำในการบังคับใช้กฎหมาย และความถูกต้องของการดำเนินงานอยู่เป็นระยะ สะท้อนให้เห็นความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศ ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงมีบทบัญญัติรับรองความต่อเนื่องของการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมในมาตรา 258 ง ด้านกระบวนการยุติธรรม (1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม (2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงาน

ที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก (3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว และ (4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้งและโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพ และภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน ด้วยเหตุนี้ตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 และคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2560 แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม และได้จัดทำแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งมี 10 เรื่องและประเด็นปฏิรูป ประกอบด้วย 1) การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า 2) การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม 3) การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ 4) การปรับกระบวนการทศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม 5) การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม 6) การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ 7) การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่น

ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ 8) การปฏิรูประบับนิติวิทยาศาสตร์เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงแห่งคดี 9) การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว และ 10) การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ โดยในแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม มีวัตถุประสงค์รวมของแผนฯ ดังนี้

- 1) เพื่อให้การอำนวยความสะดวกเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส ตรวจสอบได้
- 2) เพื่อให้ทุกกลุ่มบุคคลมีโอกาสเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยเสมอภาค และได้รับหลักประกันการคุ้มครองสิทธิที่มีมาตรฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน
- 3) เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเสมอภาค ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ และได้รับการดำเนินการตามมาตรการอื่นแทนการถูกควบคุมตัว จำคุก กักขัง
- 4) เพื่อให้สังคมมีความปลอดภัยและเป็นธรรม โดยจำเลยได้รับการกำหนดโทษที่ได้สัดส่วนกับความร้ายแรงของการกระทำผิดและมีการกระทำผิดซ้ำลดลง
- 5) เพื่อให้ระบบสอบสวนคดีอาญามีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการอย่างเหมาะสมเป็นที่เชื่อมั่นของประชาชน ไม่มีคดีขาดอายุความ และปราศจากการถูกแทรกแซง
- 6) เพื่อให้ระบบนิติวิทยาศาสตร์มีมาตรฐานระดับสากล เป็นที่น่าเชื่อถือและผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีความเป็นอิสระ
- 7) เพื่อให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งอำนวยความสะดวกด้วยความสะดวกและรวดเร็ว โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง
- 8) เพื่อให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

ประเด็นท้าทายและข้อเสนอแนะ

1) การบูรณาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมาก และยังเป็นองค์กรอิสระและหน่วยงานนอกฝ่ายบริหาร ทำให้มีทัศนคติและความเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับประเด็นปฏิรูปบางประเด็น เช่น การสอบสวนร่วม การกำหนดระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้ขาดอายุความ และการปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2) องค์กรความรู้ในการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม กิจกรรมบางกิจกรรมยังไม่มีการศึกษาผลกระทบของการดำเนินการในประเทศไทยมาก่อน จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยผลกระทบอย่างรอบด้านก่อนเริ่มดำเนินการ

เช่น การนำระบบประเมินความเสี่ยงมาใช้ในการปล่อยชั่วคราวแทนการใช้หลักทรัพย์ประกัน การนำมาตรการลงโทษอย่างอื่นมาใช้เพิ่มเติมในการลงโทษทางอาญาเพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถลงโทษจำเลยได้เหมาะสมกับการกระทำผิดนอกจากการจำคุก การนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำผิดมาใช้บังคับ เป็นต้น

3) พิจารณาใช้กลไกคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ เพื่อดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม เนื่องจากมีหัวหน้าหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทุกหน่วยงานร่วมเป็นกรรมการ

สรุปการดำเนินงานของเรื่องและประเด็นปฏิรูป

0401

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1 การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

ได้มีการยกย่องพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายกลางใช้บังคับกับทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561 และได้ประสานเร่งรัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับกิจกรรมนี้

0402

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2 การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

ได้ดำเนินกิจกรรมช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาและจำเลย เช่น จัดให้มีการจัดให้มีนายความอาสาประจำสถานีตำรวจ การปล่อยชั่วคราวในวันหยุด และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทุกขั้นตอนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดจำนวนคดีที่เข้าสู่ระบบและอำนวยความสะดวกในการประกันตัวซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีนัยสำคัญต่อการปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก

0403

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3 การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
เพื่อให้กลไกนี้บรรลุผล จำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัย เช่น 1) การนำระบบประเมินความเสี่ยงมาใช้ในการปล่อยชั่วคราว แทนการใช้หลักประกัน 2) การนำมาตรการลงโทษอย่างอื่นมาใช้เพิ่มเติมในการลงโทษทางอาญาเพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถลงโทษจำเลยได้เหมาะสมกับการกระผิดนอกจากการจำคุก และ 3) การนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำความผิดมาใช้บังคับทำให้ประชาชนผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีความยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดที่ต้องเสียค่าปรับตามฐานะของตนที่มีราคาสูงขึ้นกว่าปัจจุบัน

0404

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4 การปรับกระบวนการทศน์ในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม
ได้จัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีส่วนในการสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม

0405

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5 การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาเพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม
เพื่อให้ประเด็นปฏิรูปนี้บรรลุผล ทศนคดีและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกันตลอดจนปัญหาจำนวนบุคลากรที่ต้องเตรียมการรองรับให้เพียงพอถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการ

0406

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6 การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ
เพื่อให้ประเด็นปฏิรูปนี้บรรลุผล ต้องมีการศึกษาผลกระทบในทุกมิติเพราะหากมีการแยกระยะเวลาที่ชัดเจนอาจทำให้ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้ามากยิ่งขึ้น

0407

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7 การพัฒนาระบบการสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ
ได้ดำเนินโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนสามารถแจ้งความได้ทุกสถานีดำรวจ ไม่จำกัดเฉพาะท้องที่ที่เกิดเหตุเท่านั้น ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการใช้บริการเป็นอย่างมาก และสำนักงานอัยการสูงสุดอยู่ระหว่างการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนชั้นสูง เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีอาญาประเภทต่าง ๆ สามารถนำทักษะมาใช้ในการสอบสวนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

0408

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8 การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อเท็จจริงแห่งคดี
ปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานกลางในการดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ ทำให้มีความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานกลางในการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ และมาตรฐานกลางของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ อันอาจนำไปสู่การจัดตั้งสภาวิชาชีพ เพื่อให้การตรวจเก็บพยานหลักฐานและการตรวจพิสูจน์มีความน่าเชื่อถือ และเป็นมาตรฐานสากล

0409

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9 การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมเพื่อมุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว
มีการนำระบบการยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) และเปิดบริการให้ประชาชนใช้บริการแล้วในปัจจุบัน

0410

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10 การพัฒนาประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ
มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 อำนาจความสะดวกให้ตั้งคนต่างด้าวทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการและผู้รับมอบอำนาจของคู่พิพาทได้ เพื่อสอดคล้องกับการดำเนินคดีพาณิชย์ระหว่างประเทศ

0401

0402

0403

0404

0405

0406

0407

0408

0409

0410

0401

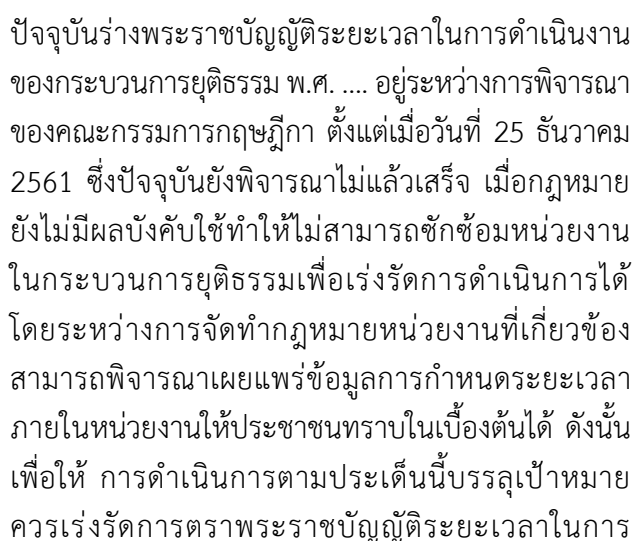
เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 1

การกำหนดระยะเวลาดำเนินงาน ในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความ ยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า

ปัจจุบันหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการกำหนดระยะเวลาไว้เป็นระเบียบหรือวิธีปฏิบัติภายในหน่วยงานอยู่แล้ว แต่ยังขาดการประกาศให้สาธารณชนรับทราบ เช่น การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวนเมื่อครบกำหนด 30 วัน 60 วัน นับจากวันรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ การเร่งรัดพิจารณาคดีในชั้นศาลอุทธรณ์ภายใน 6 เดือน และชั้นศาลฎีกาภายใน 1 ปี เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมยังไม่มีเชื่อมโยงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลระยะเวลาต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย โดยการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม ยังเป็นกิจกรรมปฏิรูปสำคัญที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญอีกด้วย

เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีจำนวนมากและยังเป็นองค์กรอิสระและหน่วยงานนอกฝ่ายบริหาร คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นผู้รับผิดชอบยกร่างพระราชบัญญัติระยะเวลาในการดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ. เพื่อเป็นกฎหมายกลางใช้บังคับกับทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2561 และได้ประสานเร่งรัดหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศรองรับกิจกรรมนี้

ดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรม พ.ศ.
ให้มีผลบังคับใช้ และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อรองรับ
กิจกรรมนี้ โดยเบื้องต้นควรจัดทำโครงการนำร่องพัฒนา
ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ประชาชนสามารถเข้าถึง
และติดตามได้โดยสะดวกในชั้นสอบสวนก่อน
ซึ่งเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามผ่านระบบออนไลน์ได้
โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

0402

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 2

การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม

หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีภารกิจประจำในการช่วยเหลือและคุ้มครองผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหาและจำเลยในการดำเนินคดี ซึ่งยังต้องมีการพัฒนาความช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรม ประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้สะดวกยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนาระบบการจัดให้มีทนายความช่วยเหลือคดี ปรับปรุงระบบประกันตัว การพัฒนาและส่งเสริมระบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเพิ่มช่องทางการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมทุกขั้นตอน เป็นต้น โดยช่วงที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการกิจกรรมที่สำคัญในเรื่องและประเด็นปฏิรูปนี้ เช่น การจัดให้มีทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจ การปล่อยชั่วคราวในวันหยุด และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในทุกขั้นตอนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เป็นต้น ซึ่งเป็นการลดจำนวนคดีที่เข้าสู่ระบบและอำนวยความสะดวกในการประกันตัวซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีนัยสำคัญต่อการปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้เป็นอย่างมาก

ที่มา : สภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์

0402

อย่างไรก็ตาม ประเด็นปฏิรูปนี้ยังมีกิจกรรมย่อยจำนวนมากที่ต้องดำเนินการเพื่อให้การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมไม่มีข้อจำกัดเรื่องฐานะทางการเงิน และมีหลักประกันการคุ้มครองสิทธิที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน เช่น ปรับปรุงวิธีพิจารณาคดีที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อย จัดตั้งระบบเจ้าพนักงานคดีเพื่อช่วยเหลือประชาชนในการยื่นฟ้องคดี และสร้างความรอบรู้และทักษะพื้นฐานด้านความยุติธรรมให้กับประชาชนและชุมชน เป็นต้น

เพื่อให้การปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย ควรขยายผลกิจกรรมทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ พัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงควบคู่กับการปล่อยชั่วคราว และ

เพิ่มการอบรมเจ้าหน้าที่ใกล้เคียงตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ให้มีจำนวนมากยิ่งขึ้น ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ จัดให้มีมาตรการเพื่อคุ้มครองและปฏิบัติต่อผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา และจำเลยอย่างเหมาะสม มีมาตรการเพื่อลดผลกระทบจากการจับและขังผู้ต้องหา จำเลยและครอบครัว และปรับปรุงสถานที่ควบคุมและขังผู้ต้องหาระหว่างการพิจารณาอย่างเหมาะสม มีความปลอดภัยและสมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะทำให้กระบวนการยุติธรรมของประเทศมีความรวดเร็วและลดความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นรูปธรรม

ที่มา : สภานายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์

0403

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 3

การพัฒนากลไกการบังคับการ ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

การบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษในคดีอาญาของประเทศไทย มีโทษอยู่ 5 สถาน คือประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ซึ่งการลงโทษที่ใช้ในปัจจุบันมักใช้เพียงการจำคุกและการปรับเท่านั้น ในส่วนของโทษปรับ แม้จะมีการปรับอัตราโทษในปี 2560 ขึ้น 10 เท่า ในฐานความผิดทั่วไป ๆ 241 ฐานความผิด และ 50 เท่า ในฐานความผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต 10 มาตรา (พระราชบัญญัติปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 26) พ.ศ. 2560) แต่เป็นการปรับปรุงจากอัตราโทษจากปี 2499 ซึ่งเมื่อเทียบกับอัตราค่าครองชีพในปัจจุบันอาจยังไม่เพียงพอให้ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เข็ดหลาบและไม่กระทำความผิดอีก ทำให้โทษที่ยังมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้ในปัจจุบันมีเพียงโทษเดียวคือการจำคุก โดยช่วงที่ผ่านมาได้มีการนำเครื่องติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยชั่วคราวเพื่อสะดวกในการควบคุมตัวและลดหลักประกัน ซึ่งเป็นการลดความเหลื่อมล้ำที่มีในกระบวนการยุติธรรมได้ส่วนหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การพัฒนากลไกการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาการลงโทษที่ทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบและไม่กระทำความผิดอีกหรือป้องปรามไม่ให้ผู้ที่ยังไม่กระทำความผิดยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดของตน มีกิจกรรมสำคัญที่ต้องดำเนินการในประเด็นนี้คือ

1) การนำระบบประเมินความเสี่ยงมาใช้ในการปล่อยชั่วคราวแทนการใช้หลักประกัน 2) การนำมาตรการลงโทษอย่างอื่นมาใช้เพิ่มเติมในการลงโทษทางอาญาเพื่อให้ผู้พิพากษาสามารถลงโทษจำเลยได้เหมาะสมกับการกระผิดนอกจากการจำคุก และ 3) การนำระบบโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำความผิดมาใช้บังคับทำให้ประชาชนผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมีความยับยั้งชั่งใจในการกระทำความผิดที่ต้องเสียค่าปรับตามฐานะของตนที่มีราคาสูงขึ้นกว่าปัจจุบัน ซึ่งทั้ง 3 กิจกรรมเป็นหัวใจสำคัญของการลดความเหลื่อมล้ำสำหรับการบังคับใช้กฎหมายในประเด็นปฏิรูปนี้

เพื่อให้การพัฒนาหลักการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำบรรลุผล จำเป็นต้องทำการศึกษาวิจัยถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายอย่างถี่ถ้วนเพื่อจำกัดผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมปฏิรูปที่มีผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ อาทิ **การถอดข้อพิจารณาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของหลักประกัน**นอกจากการพิจารณาหรือพิจารณารูานะทางเศรษฐกิจของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการปล่อยชั่วคราว **การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาหรือจัดทำกฎหมายกลางเพื่อกำหนดโทษปรับตามความสามารถในการชำระของผู้กระทำความผิด และการวางโทษอย่างอื่นโดยไม่ต้องลงโทษจำคุกก่อน เป็นต้น**

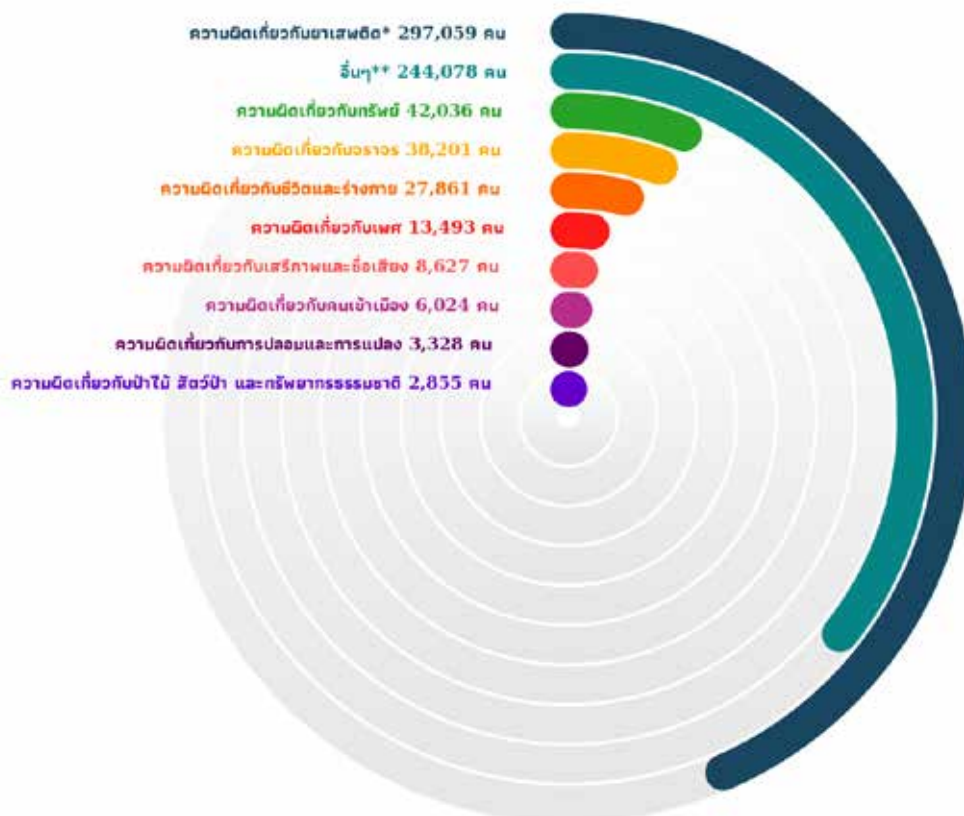
0404

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 4

การปรับกระบวนการทัศน์ในการบริหาร งานยุติธรรมเพื่อสร้างความปลอดภัย และความเป็นธรรมในสังคม

ปัญหาอาชญากรรมของประเทศไทยเป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนาน มีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง และมีปัญหาผู้กระทำความผิดซ้ำที่ต้องโทษจำคุกใหม่ภายในระยะเวลา 3 ปี มากกว่าร้อยละ 30 ซึ่งข้อมูลผู้ต้องขัง ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2563 ประเทศไทยมีผู้ต้องขังทั้งหมด 376,166 ราย เป็นผู้ต้องขังความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 297,059 ราย คิดเป็นร้อยละ 79 ของผู้ต้องขังทั้งหมด

10 อันดับของประเภทคดีที่มีจำนวนผู้ต้องขังสูงสุดที่มีตัวอยู่

ที่มา : สถิติผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์

โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินโครงการเพื่อลดอัตราผู้กระทำความผิดซ้ำให้ลดลง สามารถพึ่งพาตนเองได้และกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข ให้ความรู้กับเยาวชนในสถานศึกษาต่อการสร้างภูมิคุ้มกัน และป้องกันยาเสพติด และได้จัดตั้งเจ้าพนักงานตำรวจศาลเพื่อให้การบังคับตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีส่วนในการสร้างความปลอดภัยและความเป็นธรรมในสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่สำคัญของประเด็นปฏิรูปนี้คือทำอย่างไรให้ผู้กระทำความผิดใหม่เข้าสู่เรือนจำน้อยลง อัตราผู้กระทำความผิดซ้ำมีจำนวนลดลง อัตราและประเภทของโทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและจัดทำแผนงานโครงการเพิ่มเติมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในประเด็นปฏิรูปนี้

เพื่อให้การปฏิรูปประเทศในประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัดการจัดทำประมวลกฎหมายยาเสพติดให้มีผลบังคับใช้เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง และเป็นประโยชน์ในการอ้างอิงและใช้กฎหมายอย่างเป็นระบบ นำหลักเศรษฐศาสตร์ กลไกตลาดและกลไกราคามาประกอบการดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มเติม โดยพิจารณานำการลงโทษอย่างอื่นมาใช้บังคับแทนการจำคุก จัดทำสิทธิประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศในปัจจุบัน

0405

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 5

การปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุล ระหว่างพนักงานสอบสวนกับ พนักงานอัยการอย่างเหมาะสม

ปัจจุบันการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ประชาชนฟ้องคดีอาญาเองที่ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง จะเริ่มต้นที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องคดีต่อศาลตามลำดับ เว้นแต่ในกรณีคดีอาญาบางประเภทที่กำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีส่วนร่วมในการสอบสวนตั้งแต่เริ่มต้น เช่น คดีที่เด็กเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือพยาน การชั้นสูตรพลศึกษา การสอบสวนคดีพิเศษ และคดีความผิดนอกราชอาณาจักร เป็นต้น โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานอยู่ระหว่างการเตรียมการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

สำนักงานอัยการสูงสุด

การกำหนดการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการเป็นเรื่องที่มีการดำเนินการแล้วในบางกรณี แต่หากนำมาใช้กับการสอบสวนคดีอาญาเป็นการทั่วไป นอกจากต้องแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ในการสอบสวน ทศนคดีและวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน ตลอดจนปัญหาจำนวนบุคลากรที่ต้องเตรียมการรองรับให้เพียงพอถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการตามประเด็นปฏิรูปนี้เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดต้องหารือและมีข้อตกลงร่วมกันถึงขอบเขตอำนาจของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงานของตนเพื่อให้ได้ข้อสรุปก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาร่วมกันต่อไป

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 6

0406

การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อมิให้คดีขาดอายุความ

ปัจจุบันการสอบสวนคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีการกำหนดระยะเวลาในการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการใช้ร่วมกันไว้ ซึ่งมีข้อตกลงการส่งสำนวนระหว่างพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการไว้อยู่แล้ว แต่ยังไม่มีการบัญญัติระยะเวลาแยกกันอย่างชัดเจนไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ในการปฏิบัติหากมีการส่งสำนวนล่าช้า เมื่อพนักงานอัยการสั่งสอบเพิ่มเติมอาจทำให้หมดระยะเวลาฝากขัง ทำให้ไม่สามารถควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้ หากผู้ต้องหาหลบหนีจะทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากร

ในการจับกุม หรือหากพนักงานอัยการตัดสินใจสั่งฟ้องโดยข้อมูลไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ อาจทำให้ศาลยกฟ้องทำให้ผู้เสียหายในคดีไม่ได้รับการอำนวยความยุติธรรมโดยสมบูรณ์

การกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นที่ละเอียดอ่อน ต้องมีการศึกษาผลกระทบในทุกมิติเพราะหากมีการแยกระยะเวลาที่ชัดเจนอาจทำให้ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้ามากยิ่งขึ้น

เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุดต้องหารือถึงระยะเวลาและวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม

ร่วมกันในการดำเนินงานเพื่อให้การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์กับประชาชน ก่อนนำไปสู่การเสนอปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่อไป

0407

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 7

การพัฒนากระบวนการสอบสวน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ

ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบนิติรัฐ โดยเฉพาะกระบวนการยุติธรรมทางอาญาควรมีช่องทางให้ประชาชนผู้เสียหายเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายที่เป็นภาระเกินสมควร โดยช่วงที่ผ่านมาสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนสามารถแจ้งความได้ทุกสถานีดำรวจไม่จำกัดเฉพาะท้องที่ที่เกิดเหตุเท่านั้น ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการใช้บริการเป็นอย่างมาก และสำนักงานอัยการสูงสุดอยู่ระหว่างการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนขั้นสูง เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในการสอบสวนคดีอาญาประเภทต่าง ๆ สามารถนำทักษะมาใช้ในการสอบสวนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และพัฒนาการรวบรวมและแสวงหาพยานหลักฐานในระดับระหว่างประเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดีที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานที่อยู่ต่างประเทศ รวมถึงการรวบรวมพยานหลักฐานที่ต่างประเทศร้องขอเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินคดีระดับมาตรฐานสากล

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ดร. โทร ๐ ๒๒๐๕ ๓๖๐๕
ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๑๙๔๖ วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๓

เรื่อง จัดให้มีการปฏิบัติในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษความผิดอาญาของพนักงานสอบสวน
จศ. รอง ผอ.ตร. หรือตำแหน่งเทียบเท่า
ผู้ช่วย ผอ.ตร. หรือตำแหน่งเทียบเท่า
เพื่อทราบ

ผช.น., ผ.๑ - ๕, ก, ปส, สด, ก.น.ค. และ จตร.(ท.น.จ.)

ตามหนังสือ ดร.ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๑๙๔๖ ลง ๑๒ มิ.ย.๖๓ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติในการ
รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดอาญาของเจ้าพนักงานสอบสวน ข้อ ๒ ได้วางแนวทาง
ดำเนินการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบ โดยกำหนดให้ในกรณีมีความจำเป็นต้อง
สอบปากคำผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษเพิ่มเติม ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบสอบสวน
ปากคำผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษ หรืออาจส่งประเด็นไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบ
เพื่อดำเนินการสอบสวนปากคำแทน ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๒๘(๑) นั้น

ต่อมาสำนักงานพนักงานสอบสวนได้มีหนังสือประสานไปยัง ดร. ขอส่งตัวแผนกร่วม
ประชุมหรือกับ กมด. เกี่ยวกับการดำเนินการของพนักงานสอบสวนมีความครบถ้วน ชัดเจน เป็นไปตาม
แนวบรรทัดฐานของคำพิพากษาศาลฎีกา จึงขอเสนอการปฏิบัติของพนักงานสอบสวน ดังนี้

๑. ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบ สอบปากคำผู้ร้องทุกข์และผู้กล่าวโทษและเรียบ
พฤติการณ์ทางคดีให้ครบถ้วนตามคำนิยามของคำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๒ (๗)
(๘) และมาตรา ๑๕ และหรือมาตรา ๑๙ แล้วจึงส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบ
โดยเร็วภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

๒. เมื่อพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบได้รับเรื่องตามข้อ ๑ แล้ว ให้พนักงาน
สอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบสอบสวนปากคำผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษหรือยื่นคำให้การเพื่อให้ไว้
ตาม ๑ รวมทั้งประเด็นเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควร หรืออาจส่งประเด็นไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่
ที่รับผิดชอบตาม ๑ เพื่อดำเนินการสอบสวนปากคำแทน ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๒๘(๑)

๓. ให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบรวบรวมพยานหลักฐานตาม ๑
และ ๒ ไปในส่วนงานสอบสวนให้ครบถ้วน

๔. พนักงานสอบสวนที่ระงับการสอบสวน การสอบสวนที่ขอด้วยกฎหมายอื่น จะต้องกระทำ
โดยพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔, ๑๕, ๒๐ และ ๑๔๐ ดังเช่นกรณีตามนี้

คำพิพากษา...

เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย
ต้องชักชวนความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติ
ในโครงการรับแจ้งความทุกท้องที่ให้สามารถบริการ
ประชาชนได้มีมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ และ
เร่งรัดการจัดตั้งสถาบันฝึกอบรมการสอบสวนขั้นสูง
เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของ
พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในคดีอาญา
ทั้งนี้ กิจกรรมรับแจ้งความทุกท้องที่ เป็นหนึ่งใน
กิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการ
เปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 8

0408

การปฏิรูประบบนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ของ ข้อเท็จจริงแห่งคดี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 258 ง. (2) กำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยเป็นอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก โดยในช่วงที่ผ่านมาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการพัฒนาระบบนิติวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ในการสอบสวนในหลายกิจกรรม เช่น การพัฒนาการตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน การเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจเอกสารและการตรวจสถานที่เกิดเหตุ พัฒนาการตรวจลายนิ้วมือแฝง และการพัฒนาระบบงานบริการนิติเวช เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยมีอยู่เป็นจำนวนมากและรับผิดชอบภารกิจที่ต่างกัน เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ทำหน้าที่การตรวจทางชีววิทยา ดีเอ็นเอ และการตรวจเอกสาร (ตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน) และตรวจอาวุธปืน สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทำหน้าที่การตรวจสถานที่เกิดเหตุ ตรวจลายนิ้วมือ การหาลายนิ้วมือแฝง การตรวจเอกสาร (ตรวจลายเซ็น ลายมือเขียน) การตรวจอาวุธปืน และกระสุนปืนของกลางการตรวจทางเคมีและฟิสิกส์ สถาบันนิติเวชวิทยาของโรงพยาบาลตำรวจ แผนกนิติเวชของโรงพยาบาลต่าง ๆ ทำหน้าที่การตรวจทางชีววิทยาและดีเอ็นเอ

0408

การตรวจทางนิติเวช ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานกลางในการดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ ทำให้มีความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานกลางในการให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ และมาตรฐานกลางของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์อันอาจนำไปสู่การจัดตั้งสภาวิชาชีพ เพื่อให้การตรวจเก็บพยานหลักฐาน และการตรวจพิสูจน์มีความน่าเชื่อถือและเป็นมาตรฐานสากล

เพื่อให้การปฏิรูปประเทศประเด็นนี้บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับระบบนิติวิทยาศาสตร์ต้องกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณา และมีมาตรการจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นวิชาชีพขาดแคลนในปัจจุบัน มีจำนวนผู้ปฏิบัติงานที่เพียงพอในการอำนวยความยุติธรรมครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 9

0409

การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกระบวนการยุติธรรมเพื่อบูรณาการ ความยุติธรรมแก่ประชาชน โดยสะดวกและรวดเร็ว

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 258 ง. (3) กำหนดให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้บูรณาการความยุติธรรมแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานภายใต้กระทรวงยุติธรรม ซึ่งบางหน่วยงานไม่ได้อยู่ในฝ่ายบริหารหรือเป็นองค์กรอิสระ ทำให้มีวัฒนธรรมองค์กรและระบบงานที่แตกต่างกัน ดังนั้น การกำหนดให้มีการเสริมสร้างและพัฒนาให้บุคลากรในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมีทัศนคติ ค่านิยม และสมรรถนะการบริการประชาชนด้วยความสะดวกรวดเร็วและมีการประสานความร่วมมือกัน รวมทั้งเสริมสร้างและพัฒนาระบบงานในกระบวนการยุติธรรมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นสิ่งที่ควรเร่งรัดดำเนินการในประเด็นปฏิรูปนี้

การดำเนินการในระยะที่ผ่านมา มีการพัฒนาระบบงานในกระบวนการยุติธรรม โดยนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานภายในหน่วยงานและงานบริการประชาชน เช่น สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีการพัฒนาระบบการยื่นและส่งคำคู่ความและเอกสารโดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing) และเปิดบริการให้ประชาชนใช้บริการแล้วในปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรและบุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และการพัฒนาและปรับปรุงระบบงานในกระบวนการยุติธรรม ปัจจุบันเป็นเพียงการดำเนินการภายในหน่วยงานซึ่งยังไม่มี การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรในกระบวนการยุติธรรมร่วมกัน เพื่อมีเป้าหมายร่วมในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน

0409

ดังนั้น การดำเนินการในระยะต่อไป หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมควรเร่งกำหนดมาตรการขจัดวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นอุปสรรคต่อการอำนวยความสะดวก เช่น ระบบอุปถัมภ์ การเลือกปฏิบัติ การใช้ดุลยพินิจที่ไม่เที่ยงธรรม และการทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น รวมทั้งเร่งรัดการกำหนดกลไกหรือจัดให้มีกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรและบุคลากรของหน่วยงาน เพื่อผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรและมีการประสานความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีความต่อเนื่อง ตลอดจน

ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเร่งรัดการพัฒนาและปรับปรุงระบบงานในกระบวนการยุติธรรมให้ครอบคลุมครบทุกกิจกรรม รวมทั้งพิจารณากำหนดตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานที่มีความชัดเจนให้ตอบสนองการให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) ได้อย่างสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ตลอดจนเร่งจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการตระหนักรู้ ความเชื่อมั่นและความพึงพอใจในกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

เรื่องและประเด็นปฏิรูปที่ 10

0410

การพัฒนาประสิทธิภาพ ของกระบวนการยุติธรรม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ของประเทศ

กระบวนการยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการลงทุนระหว่างประเทศ ที่นักลงทุนต่างชาติใช้ในการตัดสินใจสำหรับการเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศไทย เมื่อการดำเนินคดีพาณิชย์มีความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และมีมาตรฐานเทียบเท่ากับนานาชาติ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการและบริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีระบบการเชื่อมโยงข้อมูลภายในและระหว่างหน่วยงาน ย่อมทำให้นักธุรกิจต่างชาติมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินคดีพาณิชย์ของไทยและตัดสินใจเข้ามาลงทุนได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยมีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 อำนาจความสะดวกให้ตั้งคนต่างด้าวทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการและผู้รับมอบอำนาจของคู่พิพาทได้ เพื่อสอดคล้องกับการดำเนินคดีพาณิชย์ระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนากระบวนการยุติธรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ ยังมีกิจกรรมสำคัญที่ต้องดำเนินการอีกหลายกิจกรรมเพื่อให้การดำเนินคดีพาณิชย์สอดคล้องกับหลักสากลเพื่อส่งเสริมการค้าและการพาณิชย์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ และพัฒนาสถาบันอนุญาโตตุลาการของไทยให้เป็นศูนย์กลางการอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค

เพื่อให้ประเด็นการปฏิรูปประเทศบรรลุเป้าหมาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมต้องปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งที่เกี่ยวข้องกับเขตอำนาจศาล (international jurisdiction) เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากลและรองรับการค้าระหว่างประเทศ ปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน และพัฒนาระบบการอนุญาโตตุลาการทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Arbitration) ตั้งแต่ขั้นยื่นคำเสนอข้อพิพาท การติดตามสถานะของข้อพิพาท การยื่นคำร้องเอกสารต่าง ๆ การสืบพยาน การประชุมหารือ ตลอดจนการทำคำชี้ขาด เพื่ออำนวยความสะดวกแก่คู่พิพาทสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

